

ללמד המקום

Parasha Miketz מקץ Nadat.

Bereshiet (Genesis) 41:1-44:17

Het verband tussen Yosef haTzadik en Shimon haTzadik

Deze week lezen we Miketz , waarin de opkomst van Yosef verder wordt verteld. Van alle Bijbelse figuren draagt alleen Yosef de unieke titel haTzadik , “de rechtvaardige”. We verwijzen naar de patriarchen met de titel Avinu , “onze vader”; aan Mozes als Rabbeinoe , “onze leraar”, en aan zijn opvolgers als haNavi , “de profeet”. Jozef onderscheidt zich als Yosef HaTzadik . Zeker, alle grote Bijbelse figuren waren rechtvaardig, maar alleen Yosef draagt deze titel.

Tegelijkertijd wordt er van alle rabbijnse figuren doorgaans één HaTzadik genoemd , en dat zou Shimon HaTzadik zijn, “de laatste van de Mannen van de Grote Vergadering” (Avot 1:2). Shimon kan worden beschouwd als de eerste of vroegste Talmudische wijze. Het tijdperk van Zugot , “paren” begint met hem (en zijn leerling, Antigonus van Socho). Zijn generatie vertegenwoordigde de overgang van het tijdperk van de profeten naar het tijdperk van de wijzen. We hebben dus twee figuren genaamd “HaTzadik”, een Bijbelse en een Rabbijnse. We weten dat er in het jodendom geen toeval bestaat. Dus, wat is het verband?

In het verleden is de ware identiteit van Shimon HaTzadik diepgaand onderzocht door meerdere mensen. Zij ontdekten dat het meest waarschijnlijke geval is dat Shimon HaTzadik één en dezelfde is als Shimon ben Matityahu, een van de beroemde Makkabeeën. Beiden heetten “Shimon”, beiden dienden als kohen gadol , beiden waren geleerden verbonden aan een Knesset, en beiden waren een president van Israël. Het is hoogst onwaarschijnlijk dat er twee mensen met dat unieke cv in dezelfde periode leefden het moeten dus dan ook dezelfde persoon zijn! In feite wordt in het Boek der Makkabeeën naar de Makkabeeën Shimon verwezen als Shimon Thassi , “de rechtvaardige” dwz. HaTzadik! Met dit in gedachten houdend kunnen we de connectie tussen Yosef HaTzadik en Shimon HaTzadik goed begrijpen.

In de sidra van deze week lezen we hoe Yosef zijn niets vermoedende broers op de proef stelde nadat hij zich vele jaren nadat ze hem in de steek hadden gelaten, met hen herenigde. Yosef laat Shimon gevangenzetten terwijl de anderen worden teruggestuurd naar Israël om Benjamin op te roepen als bewijs van hun verhaal. Waarom arresteerde Yosef specifiek Shimon , en niet één van de andere broers? Waarom niet de oudere Ruben? Waarom niet de natuurlijke leider Jehoeda? Het antwoord is heel eenvoudig, omdat we weten dat Shimon de belangrijkste tegenstander van Yosef was. Het was Shimon die jaren geleden de oproep had gedaan om van Yosef af te komen, zo erg zelfs dat het ook zijn voorstel was om de broer te vermoorden . De Torah presenteert het karakter van Shimon als een vurige krijger, klaar voor de strijd in een oogwenk, en in staat om velen te decimeren (zoals hij deed in Sichem). Toen Ya'akov later zijn kinderen op zijn sterfbed zegende, had hij weinig positiefs over Shimon te zeggen. Shimons ziel had dus een rectificatie nodig.

De Rectificatie

Het lijkt erop dat Shimon ben Ya'akov Avinu terugkeert in Shimon de Maccabee. Opnieuw krijgt hij de kans om een vurige krijger te zijn. Hij is een felle strijder die de vijandige Grieken met gemak aflacht. In feite is hij misschien wel de beste van de Maccabee-broers op het slagveld, en hij zal de enige zijn die de oorlog overleeft! Als we dus beter kijken, zijn de parallellen opvallend. Terug in Sichem was Shimon geschokt door de verkrachting van zijn zus Dina, en het is deze misdaad die zijn woede aanwakkert. In Modi'in vertelt de Midrasj ons dat de Grieken de zuster van de Makkabeeën, Hanna, hebben ontvoerd. Opnieuw worden Shimon en zijn broers door deze aflevering geïnspireerd om de strijd aan te gaan met de kwaadaardige onderdrukkers. Er zit hier een grote tikkun , want in het geval van Dinah waren de broers er niet en konden ze hun zuster niet beschermen, terwijl ze in het geval van Hannah haar gelukkig wel konden redden. (De vroegste bron van deze Midrasj is in één

ללמד המקום

versie van Megillat Ta'anit . Het verschijnt ook in Sheiltot d'Rav Achai Gaon en Midrasj Ma'ase Chanoeka .)

Terug in Sichem hadden Shimon en Levi een list bedacht om hun zuster te wreken: ze moesten de Sichemieten ervan overtuigen zichzelf te besnijden en ze vervolgens neer te slaan als ze zwak waren. Ya'akov waardeerde dit helemaal niet, en zou Sjimón en Levi later op zijn sterfbed ernstig bekritisieren: "Laat mijn ziel geen deel uitmaken van hun list" Bereshiet (Genesis) 49:6. Tijdens Chanoeka kwam een rectificatie, specifiek voor de Grieken. Zij verboden de besnijdenis, en maat voor maat werd toegepast. De Makkabeeën moesten dus hun eigen leven riskeren om de vervulling van deze mitswa te verzekeren, en te vechten om de vrijheid van de besnijden te herstellen. Het is dan ook passend dat Shimon de Makkabeeër zowel een 'Shimon' een afstammeling van Levi (zijnde een kohén) was , en dat hij zo in staat was om de fout (als we hier al van kunnen spreken) van de oude voorouders hierdoor recht kon zetten.

Op deze manieren zien we hoe Shimon de Makkabee op prachtige wijze het leven van Shimon ben Ya'akov repareerde. De broer van Yosef HaTzadik maakte eindelijk de kritische fouten uit zijn vorige leven goed en verdiende daarmee ook de titel HaTzadik. In feite verdiende hij bijna hetzelfde succes als Yosef vóór hem. Hoewel de Makkabeeën het juk van de Seleucidische Grieken niet volledig konden afwerpen, slaagde Shimon erin om over semi-autonomie te onderhandelen en zorgde hij er zelfs voor dat Judea werd vrijgesteld van het betalen van nog meer belastingen aan Griekenland. De Seleuciden benoemden hem tot gouverneur en strategos , hun hoogste militaire titel. Met andere woorden, hij was een mishneh l'melekh , een onderkoning net zoals Yosef. Zelfs de Romeinse Senaat erkende de nieuwe koninklijke status van Shimon in 139 vGT.

Een laatste tikkun voor Shimon.

In zijn eerste leven probeerde Shimon een lid van zijn eigen familie te vermoorden. Hoewel de broers hem ervan weerhielden ermee door te gaan, was dit wel zijn bedoeling. Het is dus interessant om op te merken dat Shimon de Makkabeeër, ondanks zijn grote succes en macht zowel kohén gadol en nasi als de strategos aan zijn einde kwam door te worden vermoord door zijn eigen schoonzoon! Het illustere leven van Shimon werd afgebroken door een vertrouwd lid van zijn eigen familie, die tegen hem samenspande (zie 1 Makkabeeën 16:11-24). Hiermee is het hele verhaal rond.

Shimon Maccabeus, "Shimon Thassi", Shimon haTzadik verlaat deze wereld geheel en laat een enorme erfenis achter, vervult hierdoor een centrale rol in de Joodse keten en is zo beroemd dat "Shimon" de meest populaire Joodse naam werd voor de volgende meerdere eeuwen. Talloze wijzen droegen de naam, van Shimon ben Shetach en Shimon ben Gamaliel tot Shimon ben Zoma en Shimon ben Azzai, om nog maar te zwijgen van Shimon bar Yochai en de rebel Shimon bar Kochva. We lezen parashat Miketz altijd rond Chanoeka-tijd, wat de verbinding tussen Yosef haTzadik en Shimon haTzadik nog verder versterkt, en het laat ons nogmaals zien hoe goddelijk ontworpen de Joodse kalender is, waarbij elke wekelijkse parasja diep verweven is met de gebeurtenissen van de overeenkomstige tijden en feestdagen.

Shabbat Shalom
Jaacov